

KAPİTALİZM, PANDEMİ VE TOPLUMUN EVRİMİ

Ulaş YAPRAK, Ortadoğu Teknik Üniversitesi

Bütün dünya yüzyıllardır karşılaşmayan boyutta bir sağlık krizinin ortasında kaldığı günlerden geçiyor. Her ülke, bu sağlık krizinden çıkmak için farklı öncelikleriyle bir savaşın ortasında ve bu süreçler kapitalizmin içkin ilişkileri çerçevesinde şekilleniyor. Milyonlarca insanın yaşamının tehlikede olduğu bu günlerde, sermayedarlarla olan çelişki bambaşka bir boyutta şekillenmeye başlıyor.

Sermayenin kâr hırsı ABD, Türkiye gibi onlarca ülkede bariz bir şekilde gözlemlenebildiği gibi insan sağlığını ekonomik gelişmenin arkasına koyuyor.

Her ne kadar “virüs fakir, zengin seçmiyor” olsa da virüsten korunabilmek günde kaç saat fabrikada çalıştığınızdan ya da kullanmak zorunda olduğunuz toplu taşıma aracından bağımsız değil. Güvenli koşullarına, yalılarına çekilen burjuvazi her gün fabrikaya giden milyonların ölümünü televizyondan takip ediyor. Güvensiz çalışma koşullarının hüküm sürdüğü işyerlerinde üretim biraz bile yavaşlamazken, işçiler bazen tuvaleti dahi kullanacak zaman bulamazken kendi sağlıklarını nasıl koruyabilirler? İşlerini evden sürdürebilecek kadar şanslı olmayanlar ise virüsün odağı halinde kalıyor. ABD’de ise durum benzer ama bambaşka bir faktör daha işin içinde. Ücretli hastalık izni, ücretsiz sağlık hizmeti hâlâ ABD’de ulaşması çok zor olan hizmetler olmakla beraber, kamu sağlığını hiçe sayılan uygulamalar Trump yönetimi ve sermaye kontrolüyle gerçekleştiriliyor. Sosyal mesafe ve izolasyon önlemleri alınmıyor, işçiler saatlerce kapalı alanlarda çalışmak zorunda kalıyor. Bütün bunların sonucunda ise ABD’deki vaka sayısı milyonları geçiyor. Fakat ABD’ye ya da Batı Avrupa’ya bakıldığında sürece dair en ilginç nokta ise halkın önemsiz sayılamayacak bir kısmının alınan en küçük güvenlik önlemine dahi ekonomiyi ve “özgürlüklerini” korumak adına karşı çıkması hatta bu konuda toplu eylemler düzenlemesi. Bu durum liberalizmin bireyselci tutumunun topluma ne kadar işlediğinin ve içkin bir olguya dönüştüğünün açık kanıtı olarak önümüzde durmaktadır. Çünkü, toplumdaki binlerce insanı ölüme sürüklemek fikri birçok Amerikalı için spor salonuna gidememekten çok daha kötü bir fikir. Mecburi olmayan işlerin askıya alınması ya da evden

sürdürülmesi ekonomiye zarar verecek, çocuklarımız aç kalacak hezeyanı ise gerçeklere dayanmamakla kalmıyor, kapitalist bir düzende çocuklara bırakılacak olan mirasın ne olduğunu da bize gösteriyor. Birbiri için sorumluluk almayan sadece kendi “hayatta kalması” ile ilgilenen bir toplumu eleştirirken bu toplumu dönüştüren köklere de inmek gerekir. Batı Avrupa ve Kuzey Amerika’da günlük yaşam pratiklerinin içine nüfuz eden liberal ideoloji, insanları sadece kendileri için yaşamaya ve var olmaya sürüklüyor, nitekim bu bahsi geçen yerler sosyal mesafe ve izolasyon karşıtı eylemliliklerin ve söylemlerin merkezi halinde.

Yıllardır içinde yaşamak zorunda kaldığımız ve karşısında durduğumuz yaşam pratikleri artık derin bir çelişkinin içerisinde kendini göstermeye başlıyor. Liberalizmin bütün bencilliğinin ve dayanışma ile yaşadığı çelişkinin belki de en derinleştiği ve en belirgin olduğu dönemlerden geçerken bu çelişkinin teşhir edilmesi ve kendi için değil birbiri için yaşayan bir toplumun mümkünatının konuşulması için doğru bir zaman.

*Her ne kadar “virüs fakir,
zengin seçmiyor” olsa da
virüsten korunabilmek
günde kaç saat fabrikada
çalıştığınızdan ya da
kullanmak zorunda
olduğunuz toplu taşıma
aracından bağımsız değil.*